

Plan van aanpak 2021

Zone Naar digitale (open) leermaterialen

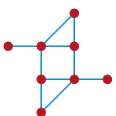
1 Inleiding

Voor u ligt het plan voor 2021 van de zone 'Naar digitale (open) leermaterialen'. Achtereenvolgens zijn beschreven de (eind)doelen voor 2023, behaalde resultaten in 2020, de doelen en activiteiten voor 2021, de organisatie van het team en succesvoorwaarden.

2 Doelen voor 2023

Op 1-1-2023 is minimaal de helft van het aantal publiek bekostigde instellingen voor hoger onderwijs in Nederland in staat om docenten en studenten de mogelijkheid te bieden met zo weinig mogelijk drempels een voor hen optimale mix van leermaterialen samen te stellen en te gebruiken op een onderwijskundig verantwoorde wijze. Dit betekent dat op 1-1-2023:

1. er een digitaal platform voor delen, zoeken en vinden van open en niet-open leermaterialen beschikbaar is, dat open toegankelijk is voor alle publiek bekostigde instellingen voor hoger onderwijs in Nederland;
2. tenminste twee uitgevers van digitaal leer materiaal hun producten beschikbaar stellen via het digitale platform;
3. workshops voor docenten over hoe zij digitale (open) materialen op een optimale manier kunnen verzamelen en toepassen in hun onderwijspraktijk zijn ontwikkeld en tenminste 6 keer zijn georganiseerd, gevolgd door minimaal 120 personen;
4. een toolkit beschikbaar is om in te zetten bij het verandertraject dat nodig is om tot gebruik van een optimale mix van leermaterialen te komen;
5. alle deelnemende instellingen een ondersteuningsstructuur voor omgaan met digitale (open) leermaterialen beschikbaar hebben waarvan 60% van de docenten aangeeft dat die adequaat is;
6. tenminste 20% van docenten bij de deelnemende instellingen een toename van hergebruik van open digitale leermaterialen rapporteren;
7. lessons learned en good practices m.b.t. samenstellen en gebruiken van een optimale mix van leermaterialen die bij de acht deelnemende instellingen zijn opgedaan, open beschikbaar zijn via een digitaal platform;
8. tenminste vier van de acht deelnemende instellingen een visie op digitale (open) leermaterialen hebben geformuleerd.

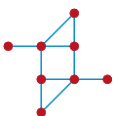
3 Resultaten in 2020

In 2020 is de zone begonnen met het werken vanuit verschillende werkgroepen die allemaal bijdragen aan de doelen van de zone. Inhoudelijk zijn de werkgroepen onder te brengen onder de thema's: Technische infrastructuur/vraagstukken, Organisatorische infrastructuur/vraagstukken, Professionaliseringsvraagstukken en Strategische vraagstukken. De werkgroepen zijn:

- Infrastructuur & content
- Ontwikkeling professionaliseringstraject
- Ondersteuning veranderproces
- Bestuurlijk draagvlak & betrekken uitgevers
- Stimuleren hergebruik
- Signaleren en agenderen
- Communicatie & disseminatie

De zone heeft de volgende resultaten opgeleverd in 2020:

1. Infrastructuur en content: [requirementstudie](#) naar functionaliteiten platform en een overzicht van relevante content. Dit vormt de basis voor de technische en organisatorische doorontwikkeling rond infrastructuur voor digitale leermaterialen.
2. Ontwikkeling professionaliseringstraject: [workshop](#) "Herontwerp je onderwijs met leermaterialen van anderen" en een stappenplan zodat andere instellingen ook makkelijk de workshop kunnen organiseren.
3. Stimuleren hergebruik: In 2020 was deze activiteit gericht op [open tekstboeken](#). Begin 2021 levert de zone een overzicht van bestaande EN-talige open tekstboeken, en een verkenning naar tools voor bewerken open tekstboeken.
4. Bestuurlijk draagvlak: in opdracht van de koerszone heeft de zone gewerkt aan een [visie op digitale leermaterialen](#) met horizon 2025.
5. Signaleren en agenderen: de zone heeft thema's in kaart gebracht om in 2021 verder te verdiepen, zoals erkennen en waarderen en aanknopingspunten met de open science beweging.
6. Communicatie en disseminatie: diverse communicatiematerialen over de zone, onder andere een basispresentatie en bouwstenen voor communicatie als ondersteunende middelen voor zone-

leden en een [flyer](#) ter promotie van de werkzaamheden van de zone. Daarnaast zijn er verschillende presentaties gegeven, waaronder op [OEGlobal](#).

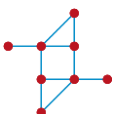
4 Doelen voor 2021, organisatie en disseminatie

Op basis van de resultaten in 2020 zijn qua scope drie typen activiteiten te onderscheiden. In onderstaande tabel staan deze typen activiteiten nader omschreven wat betreft hoe te organiseren, de rol van de zone en de bijdrage van de activiteiten aan het resultaat van de zone.

Scope activiteit	Hoe organiseren	Rol zone	Bijdrage aan resultaat zone
Landelijk	Werkgroepen vanuit de zone	Bondgenoten zoeken buiten de zone (bv koerszone, bibliotheken, uitgevers,...) en in samenwerking met hen de activiteiten uitvoeren.	Realisatie van artefacten: infrastructuur, tools, lessons learned, workshops, manuals, guidelines voor ontwikkelen visie en beleid, ...
Meerdere instellingen	Binnen instelling organiseren. Waar relevant samenwerking zoeken met andere deelnemende instellingen	Op vraag van de deelnemende instellingen activiteiten organiseren (bv themabijeenkomst op onderwerp, gezamenlijk issues oplossen,...), resultaten uit zone	Samenwerking aan inbedden infrastructuur en support, delen lessons learned, artefacten,...
Individuele instelling	Binnen instelling organiseren	Op vraag van instelling bijdrage leveren (bv kennisoverdracht, feedback op plan,...), resultaten uit zone	Delen en inbedden lessons learned, artefacten,...

Een overzicht van de activiteiten die door één of meer van de deelnemende instellingen zijn voorgenomen is te destilleren uit de instellingsplannen uit bijlage 1. Uit de tabel is af te lezen dat de toegevoegde waarde van de zone bij deze typen activiteiten (het realiseren van versnelling bij de deelnemende instellingen) vooral ligt in het waar mogelijk gezamenlijk oppakken van activiteiten en kennisuitwisseling.

De activiteiten die, op basis van de resultaten uit de onderzoeken in 2019 en 2020 en het voorgenomen einddoel voor het landelijk niveau zijn gepland, zijn in de volgende tabel weergegeven. Iedere activiteit zal

door een werkgroep uit de zone worden opgepakt, waar mogelijk samen met stakeholders buiten de zone. Bij een dergelijke samenwerking zal de zone sturend zijn.

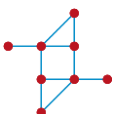
Nr.	Activiteit	Sluit aan op 2020 en 2019	Bijdrage aan doelen 2023 ¹
1	Infrastructuur en content	Requirementstudie	1
2	Ontwikkeling professionaliseringstraject rond digitale (open) leermaterialen	Ontwikkelde workshop	3
3	Ondersteuning veranderproces	Onderzoek huidige praktijken	4, 5, 7
4	Visie en verder	Visiedocument	2, 8
5	Signaleren en agenderen	Visiedocument	Alle
6	Communicatie en disseminatie	-	6

De meeste effort zal hierbij naar activiteit 1 gaan. Bewaken van voortgang en onderlinge afstemming van de (tussen)resultaten gebeurt door het kernteam van de zone. Daarbij is ook aandacht voor het op tijd betrekken van hogeronderwijsinstellingen en partijen als VSNU en VH om te borgen dat resultaten aansluiten bij behoeften in het veld. Bij iedere activiteit hieronder staat aangegeven waar samenwerking met welke partij beoogd is.

Voor iedere activiteit uit deze tabel staat hieronder omschreven:

- Korte omschrijving van het doel van de activiteit
- Welke resultaten in 2021 zullen worden opgeleverd

¹ De nummering verwijst naar de opsomming van doelen voor 2023

- Welke partijen buiten de zone erbij worden betrokken

1. Infrastructuur en content

Doel: Doorontwikkeling en implementatie van het platform edusources voor digitale leermaterialen en tools voor samenwerken aan, maken en bewerken van diverse leermaterialen.

Resultaten 2021:

1. Doorontwikkelen van platform edusources op basis van requirement studies uit 2020 en een roadmap voor de doorontwikkeling van de infrastructuur in 2022. In afstemming met klankbordgroep.
2. Een contentstrategie opstellen in samenwerking met contentadviesraad (docenten en vakreferenten), resulteert in een roadmap voor het ontsluiten van open en commerciële leermaterialen.
3. Een landelijk ondersteuningsloket, een adoptieteam en ondersteunende materialen.
4. Tien hoger onderwijsinstellingen maken gebruik en blijven gebruik maken van edusources en vervullen daarin een ambassadeursfunctie.
5. Een actieve klankbordgroep die input geeft op bovenstaande activiteiten en advies geeft.

Betrokken partijen: SURF, werkgroep B-000, UKB, SHB, de zones Flexibilisering en Docentprofessionalisering, SIG's Blended learning, Open education en media & education.

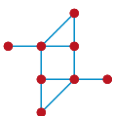
2. Ontwikkeling professionaliseringstraject rond digitale (open) leermaterialen

Doel: Professionaliseren van docenten/studenten/ondersteuners in (her)gebruik van digitale (open) leermaterialen. Hierdoor moeten docenten en studenten zich gemotiveerder, competenter en beter ondersteund voelen richting onze ambitie 2023 om een voor hen optimale mix van leermaterialen samen te stellen en te gebruiken.

Resultaten 2021:

- Doorzetten en afronden activiteiten jaarplan 2020 agv vertraging door COVID pandemie:
  - Stakeholder- en disciplinegerichte analyse professionalisering.
  - Herhaaldelijk uitvoeren workshop voor docenten.
  - Herhaaldelijk uitvoeren workshop voor ondersteuners.
- Opstellen Disseminatieplan via gefaseerde aanpak.
- Verkennen van raakvlakken en starten gezamenlijk acties met zone Faciliteren en professionaliseren van docenten.

Betrokken partijen: Instellingen zone, zone Faciliteren en professionaliseren van docenten, SURF, stakeholders die uit analyse naar voren komen.

3. Ondersteuning veranderproces

Doel: het faciliteren van het veranderproces ‘Naar digitale (open) leermaterialen’ om het samenstellen van een optimale mix van leermaterialen te realiseren bij hoger onderwijsinstellingen.

Resultaten 2021:

1. Een duidelijke definitie van de verschillende transitiefases a.d.h.v. volwassenheidsmodel (bron: Zone Studiedata) gecombineerd met Rogers’ model.
2. Een overzicht van transitiefases per betrokken instelling d.m.v. pilot(s).
3. Toolkit om een cultuurverandering binnen een instelling te realiseren.

Betrokken partijen: de werkgroepen van zone Digitale (open) leermaterialen (bijv. docentprofessionalisering, infrastructuur & content en communicatie), en daarnaast met de andere ‘main players’ zoals de zone Docentprofessionalisering, zone Studiedata, zone Flexibilisering, VSNU, VH, SURF en Bibliotheken Open Online Onderwijs.

4. Visie en verder

Doel: inzicht krijgen in issues die een rol spelen bij het combineren van commerciële en niet-commerciële leermaterialen. Op basis van dat inzicht en het visiedocument uit 2020, kan door de Koerszone een strategie worden bepaald om te komen tot effectief betrekken van uitgevers bij het realiseren van de ambities van de zone en het Versnellingsplan.

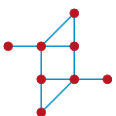
Resultaten 2021:

1. Kapitalisering ervaringen uitgevers van leermaterialen en leveranciers van platformen (o.a. pilots Estudybooks).
2. Pilot samenwerking met (kleine) uitgeverijen.
3. Business case voor open leermaterialen.
4. Inzicht in kosten die instellingen maken voor digitale leermaterialen (inclusief inzet van docenten bij creatie van leermaterialen).

Betrokken partijen: Zone Studiedata, Koerszone, uitgevers, leveranciers van platformen, SURF, tenminste alle deelnemende instellingen bij de zone “Naar digitale (open) leermaterialen”, ISO, LSVB, Werkgroep bibliotheken OOO, SIG Open Education, SHB en UKB.

5. Signaleren en agenderen

Doel: Relevante ontwikkelingen rond leermaterialen buiten de zone signaleren en op de agenda krijgen van onze zone of relevante partijen buiten onze zone (OCW, SURF, VSNU, VH, ISO, LSVB, andere zones binnen het Versnellingsplan).

Resultaten 2021:

1. Overzicht van consequenties voor digitale (open) leermaterialen bij implementatie van de strategische agenda OCW.
2. Formulering van de meerwaarde van gezamenlijk optrekken met de Open Science initiatieven bij VSNU en vertaling daarvan in gerichte acties.
3. Aandacht voor waarderen van o.m. adoptie van open leermaterialen bij het Recognition and rewards initiatief van VSNU en agendasetting rond dit thema bij hogescholen via VH.
4. Formulering meerwaarde op korte en lange termijn van de resultaten van de zone voor studenten.
5. Studie naar Open Pedagogy als sleutel voor adoptie van open leermaterialen door docenten.

Betrokken partijen: OCW, SURF, VH, VSNU, ISO en LSVB.

6. Communicatie en disseminatie

Doel: Ontsluiten van de resultaten van de deelnemende instellingen van de zone en van de gezamenlijk geïnitieerde activiteiten, opgedane kennis en resultaten.

Resultaten 2021:

1. Verdere ontwikkeling van een visuele uiting/ communicatiemateriaal: doel en rol zone, activiteiten zone en hoe hangen (gezamenlijke) activiteiten samen.
2. Ontsluiten lessons learned afzonderlijke instellingen zone en andere interessante initiatieven op het gebied van de optimale mix van digitale leermaterialen.
3. Communicatiekanalen opzetten om de resultaten van de werkgroepen te communiceren.

Betrokken partijen: alle betrokken instellingen uit de zone en nauwe samenwerking met het Communicatieteam van het Versnellingsplan.

5 Succesvoorwaarden

Om de voorgenomen resultaten te kunnen bereiken moeten aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- Binnen iedere deelnemende instelling moet voldoende capaciteit beschikbaar komen om de voorgenomen resultaten binnen de instelling en tussen instellingen te kunnen opleveren.
- De werkgroepen moeten voldoende tijd en menskracht hebben om de voorgenomen resultaten te kunnen behalen.
- Stakeholders buiten de zone verlenen hun medewerking wanneer die nodig is om de voorgenomen resultaten te bereiken.
- Bij de werkbijeenkomsten van de zone zijn alle deelnemende instellingen vertegenwoordigd.

